

УДК 336.71

JEL Classification: H61, E62, H87

ЕВОЛЮЦІЯ МЕХАНІЗМІВ ФІСКАЛЬНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В ЄС ТА ЇХ КВАЗІНОРМАТИВНИЙ ВПЛИВ НА НАЦІОНАЛЬНУ БЮДЖЕТНУ ПОЛІТИКУ

ТИМОШЕНКО Андрій

Приватний вищий навчальний заклад «Європейський університет»

<https://orcid.org/0009-0009-8950-8241>

e-mail: office@e-u.edu.ua

Стаття присвячена дослідженню еволюції механізмів фінансового регулювання в Європейському Союзі та виявленню їхнього квазінормативного впливу на формування бюджетної політики держав-членів і країн, що рухаються шляхом європейської інтеграції. У роботі проаналізовано інституційні засади бюджетного нагляду, включно з процедурою надмірного дефіциту, середньостроковими бюджетними цілями, витратними правилами та механізмами моніторингу макроекономічних дисбалансів. Показано, що рекомендації Європейської Комісії та Ради Європейського Союзу, попри відсутність формально обов'язкової сили, дедалі частіше виконують функцію фактичних фінансних орієнтирів, а їх невиконання може бути пов'язане з обмеженням доступу до інструментів фінансової підтримки. Охарактеризовано ключові напрями впливу цих механізмів на бюджетну політику України, зокрема у контексті виконання структурних умов у межах Ukraine Facility та модернізації адміністрування податків за участі EU4PFM. Значну увагу приділено аналізу гармонізації українського податкового законодавства з нормами Європейського Союзу, впровадженню правил протидії розширенню податкової бази та цифрових рішень у сфері фінансового нагляду.

Ключові слова: фінанське регулювання, бюджетна політика, Європейський Союз, процедура надмірного дефіциту, середньострокові бюджетні цілі, макроекономічні дисбаланси, гармонізація оподаткування, податкова політика України, наднаціональні інституції, квазінормативні механізми.

<https://doi.org/10.31891/mdes/2026-19-20>

Стаття надійшла до редакції / Received 09.12.2025

Прийнята до друку / Accepted 07.01.2026

Опубліковано / Published 29.01.2026

This is an Open Access article distributed under the terms of the [Creative Commons CC-BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

© Тимошенко Андрій

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Фінанське регулювання в Європейському Союзі характеризується поєднанням координаційних та рекомендаційних механізмів, які не мають класичного нормативного статусу, проте істотно впливають на бюджетну політику держав-членів. Сучасна архітектура бюджетного нагляду базується на процедурі надмірного дефіциту, середньострокових бюджетних цілях, витратних правилах та механізмах моніторингу макроекономічних дисбалансів. Хоча рішення в межах цих процедур не завжди носять імперативний характер, вони визначають рамкові орієнтири фінансової поведінки, формуючи стійкі інституційні практики на наднаціональному рівні.

Для України, яка рухається шляхом європейської інтеграції, особливо важливим є аналіз трансформації фінансового регулювання в Європейському Союзі та виявлення каналів, через які м'які, координаційні та квазінормативні механізми можуть впливати на формування національної бюджетної політики. Поглиблення співпраці з Європейським Союзом у межах таких інструментів, як Ukraine Facility та EU4PFM, актуалізує необхідність узгодження українських практик із європейськими підходами до бюджетної дисципліни, прозорості та відповідальності. Відповідно, дослідження еволюції цих механізмів має не лише теоретичне значення, а й практичну цінність для України у контексті модернізації системи управління державними фінансами.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ЧИ ПУБЛІКАЦІЙ

Питання фінансового регулювання та бюджетної координації в Європейському Союзі привертає значний інтерес у науковій спільноті як в Україні, так і за кордоном. Вагомий внесок у вивчення цієї проблематики зробили такі дослідники, як: Головай Н., Бей С., Прокопенко Н. С., Гудзь О. Є., Бортнікова М., Чиркова Ю., Кубів С. І., Бобро Н. С., Лопушняк Г. С., Крап А., Козуб В., Глеватська Н., Тимошенко Ю. О., Гук О., Федевич Л., Ливдар М., Бушовська Л., Близнюк А. та інші. У наукових працях цих авторів розглядаються різні аспекти еволюції фінансних правил Європейського Союзу, їхня інституційна структура, вплив рекомендаційних механізмів на бюджетну політику держав-членів, інструменти гармонізації податкових систем, цифровізація фінансового адміністрування, а також взаємозв'язок фінансової дисципліни з економічною стабільністю. Значну увагу приділено питанням адаптації української фінансової та податкової

політики до європейських норм, зокрема у контексті бюджетної прозорості, середньострокового планування, реформування адміністрування податків та імплементації положень Плану дій BEPS. Систематизація існуючих наукових поглядів сприяє формуванню цілісного уявлення про сучасні механізми фіскального регулювання в Європейському Союзі та окреслює напрями їх подальшої адаптації в Україні у процесі євроінтеграції.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є дослідження еволюції механізмів фіскального регулювання в Європейському Союзі та виявлення особливостей їх квазінормативного впливу на формування бюджетної політики, а також окреслення можливостей адаптації цих механізмів в Україні у контексті сучасної інституційної взаємодії з Європейським Союзом.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Система фіскального регулювання та нагляду за національними бюджетними курсами у Європейському Союзі традиційно розглядається крізь призму взаємодії координаційних і рекомендаційних механізмів, які формують інституційний каркас спільної бюджетної дисципліни. У межах цього підходу виділяють три основні елементи:

- контроль над національними бюджетами;
- гармонізацію непрямого оподаткування;
- координацію прямого оподаткування [1;2].

В інституційному сенсі жоден із цих елементів не є регулюванням у класичному значенні, оскільки процедура ухвалення обов'язкових рішень залишається прерогативою держав-членів, а наднаціональні органи здійснюють переважно моніторингові та координуючі функції. Контроль над бюджетами держав-членів Європейського Союзу має форму жорсткої координації, тоді як гармонізація непрямих податків і координація оподаткування прямих доходів реалізуються через відкритий метод координації, що характеризується м'якістю впливу та відсутністю юридично зобов'язуючого характеру.

Попри відсутність формального регуляторного статусу, відкритий метод координації має відчутний вплив на національну політику завдяки поєднанню механізмів порівняльного аналізу, спільних цілей, орієнтирів та періодичного оцінювання прогресу держав-членів. Емпіричні дослідження свідчать, що у країнах з різними політичними моделями, інституційними умовами та економічними структурами рекомендаційні інструменти Європейського Союзу можуть спричиняти суттєві трансформації бюджетних рішень, що узгоджується з висновками щодо впливу міжнародних фіскальних орієнтирів на внутрішню економічну політику [3;4]. У низці випадків рекомендації, запропоновані наднаціональними інституціями, формують траєкторію бюджетної дисципліни держави значною мірою завдяки репутаційному ефекту та необхідності дотримання спільно визначених макроекономічних параметрів.

У межах процедур бюджетного контролю, таких як процедура надмірного дефіциту, процедура макроекономічних дисбалансів чи процедура поглиблених макроекономічних дисбалансів, Європейська Комісія та Рада Європейського Союзу формально не здійснюють регулювання національної економіки, а радше встановлюють межі, за які держави-члени не повинні виходити. Проте аналіз динаміки їх діяльності свідчить про поступове зближення координаційних інструментів із нормотворчими практиками, що також простежується у дослідженнях фіскальної політики та її взаємодії з економічними процесами [5]. Рекомендації, які формують Європейська Комісія та Рада Європейського Союзу, дедалі частіше набувають ознак квазінормативності, оскільки визначають структурні параметри бюджетного процесу, встановлюють цільові значення дефіциту та боргового навантаження, а також окреслюють очікувані заходи з коригування фіскальної політики, що узгоджується з тенденціями посилення ролі фіскальних правил у країнах Європейського Союзу [6, с.24].

Процедура надмірного дефіциту ілюструє механізм такого зміщення від координації до квазінормативності. Перший імпульс коригування бюджету держави-члена походить від Європейської Комісії, яка формулює рекомендації щодо стабілізації національних фінансів і визначає необхідний рівень дефіциту, якого слід досягти у встановлений строк. На підставі цієї рекомендації Рада Європейського Союзу ухвалює рішення про існування надмірного дефіциту, фактично підтверджуючи оцінки Комісії та надаючи їм політичної ваги. Подальші рекомендації щодо скорочення надмірного дефіциту, які також розробляє Європейська Комісія та затверджує

Рада, визначають орієнтовні заходи, необхідні для досягнення встановлених цілей. Хоча такі рекомендації не мають сили обов'язкового нормативного акта, їх невиконання може стати підставою для санкцій, що перетворює їх на квазіобов'язкові елементи фінансової політики. Цей ефект підкріплюється спостереженнями щодо сучасної тенденції збільшення ролі рекомендаційних інструментів у забезпеченні бюджетної дисципліни, що відзначаються у працях вітчизняних дослідників фінансової політики [7, с.80; 8, с.154].

Варто відмітити, що у разі застосування процедури надмірного дефіциту, регулювання через рекомендації проявляється особливо чітко. Так, на першому етапі Європейська Комісія формулює рекомендацію щодо необхідності стабілізації національного бюджету та готує рекомендації для Ради Європейського Союзу про існування надмірного дефіциту в конкретній країні. На основі цієї рекомендації Рада ухвалює рішення про наявність надмірного дефіциту, що фактично означає обов'язок держави-члена дотримуватися наднаціональних орієнтирів і досягти визначеного рівня дефіциту бюджету у встановлений строк. У сформульованих рекомендаціях міститься перелік кроків, інколи з позначенням реформ у конкретних секторах економіки, які можуть сприяти корекції ситуації, а також визначаються цільові показники, яких країна повинна досягти. Рішення Ради у цій частині переважно дублює рекомендації Комісії, що підтверджує їх квазінормативний характер і наближення рекомендаційного інструментарію до фактичного регулювання економічних процесів, про що свідчать також висновки сучасних досліджень фінансової політики [9].

Після ухвалення рішення Ради, на підставі чергової рекомендації Комісії, Рада також ухвалює рекомендацію щодо скорочення надмірного дефіциту, яка містить набір заходів і дій, необхідних для досягнення визначених цілей. Ці рекомендації Ради знову повторюють зміст рекомендацій Комісії, що демонструє специфічну форму нормотворчості, коли наднаціональні органи визначають бажані напрями фінансової корекції без формального запровадження обов'язкових приписів. Прецеденти застосування санкцій у межах коригувальної частини Пакту стабільності і зростання, містять прямі вказівки на невиконання рекомендацій Ради як підставу для застосування заходів впливу [10]. Це означає, що квазіобов'язковими до виконання стають не самі рішення Ради, а саме рекомендації щодо скорочення надмірного дефіциту, які, хоча й не мають формально нормативної сили, виконують функцію фінансових правил другого рівня.

У межах механізму Європейського семестру, де Комісія та Рада здійснюють аналіз національних програм конвергенції або стабільності, також можуть ухвалюватися ці рекомендації, однак їхня обов'язковість є нижчою, ніж у межах процедури надмірного дефіциту. Спектр питань, що охоплюється такими рекомендаціями, значно ширший і виходить за межі фінансової політики, включаючи питання науки, освіти, ринку праці та положення стратегії «Європа 2030» [11]. Проте, попри відсутність примусового механізму виконання, рекомендації Європейського семестру формують певний репутаційний тиск, оскільки оголошуються публічно та слугують відправною точкою для оцінювання прогресу держави-члена, що узгоджується з загальними тенденціями посилення ролі європейських інституцій у визначенні орієнтирів національної економічної політики [12, с.175; 13, с.882].

Особливе значення мають середньострокові бюджетні цілі, оскільки вони нерідко імплементуються до вимог Пакту стабільності і зростання через правила щодо державних витрат. Рекомендації щодо дотримання середньострокових бюджетних орієнтирів можуть приймати форму окремих документів і впливати на бюджетну політику держав завдяки встановленню параметрів витрат, що мають стимулювати досягнення фінансової стійкості. Хоча в науковому дискурсі на них звертається менше уваги порівняно з процедурою надмірного дефіциту, критерії витрат здатні здійснювати суттєвий вплив на економічну політику, що підтверджується дослідженнями, присвяченими оцінюванню ефективності державного регулювання та фінансових обмежень у країнах Європейського Союзу [8, с.154]. У період нестабільності, коли багато країн здійснюють масштабні заходи щодо фінансової підтримки економіки, витратні правила набувають значення інструментів, що можуть впливати на фінансову поведінку урядів та запобігати надмірній дискреції.

Для України, яка у ще 2022 р. отримала статус кандидата на вступ до ЄС, описані механізми фінансового нагляду набувають практичного значення. Попри воєнні виклики, уряд України у 2023 р. розпочав адаптацію бюджетно-податкової політики до європейських вимог та рекомендацій. Зокрема, за підтримки МВФ та ЄС в середині 2023 року було скасовано низку податкових пільг воєнного часу (спеціальний 2%-вий податок та знижені ставки на пальне), що дозволило розширити дохідну базу бюджету [14]. Європейська Комісія у своїх висновках 2023–2024 років окреслила

пріоритетні кроки для зміцнення фінансової стабільності України: поступове збільшення внутрішніх доходів бюджету шляхом згортання необґрунтованих податкових звільнень, посилення інституційної спроможності Державної податкової служби та підвищення прозорості бюджету через відновлення публікації середньострокових бюджетних декларацій [15]. Такі рекомендації хоч і не мають прямої юридичної сили, проте підкріплюються фінансовими стимулами: виконання умов реформ є передумовою для отримання макрофінансової допомоги ЄС у межах інструменту Ukraine Facility, що фактично надає наднаціональним орієнтирам квазіобов'язкового характеру. Показово, що у 2025 році обсяг чергового траншу бюджетної підтримки було зменшено через невиконання частини погоджених індикаторів реформ, що підтверджує дієвість репутаційного та матеріального тиску з боку ЄС на формування національної фінансової політики.

Гармонізація непрямих податків залишається ключовим напрямом інтеграції України до внутрішнього ринку ЄС. Ще до війни було досягнуто відповідності базових параметрів: стандартна ставка ПДВ в Україні (20%) знаходиться у межах європейських вимог (мінімум 15%). Водночас рівень акцизів поступово підвищується для досягнення показників, визначених правом ЄС: наприклад, сумарне акцизне навантаження на тютюнові вироби наразі становить близько €39 за 1000 шт., тоді як мінімум для ЄС – €90. Відповідно, у 2024–2025 рр. продовжувалося планове збільшення ставок акцизу згідно з зобов'язаннями за Угодою про асоціацію. Європейська Комісія у своєму звіті щодо України відзначила прогрес у наближенні податкового законодавства та наголосила на необхідності подальшого вирівнювання структури акцизних ставок і перегляду податкових пільг з ПДВ для відповідності *acquis* ЄС [15].

Окрім ставок, важливою складовою є адміністративна інтеграція: за підтримки проєкту EU4PFM українські податкові органи готуються приєднатися до європейських інформаційних систем контролю, таких як система обміну даними про ПДВ (VIES) та система контролю за переміщенням підакцизних товарів (EMCS) [16]. Впровадження цих цифрових інструментів, а також удосконалення Єдиного реєстру податкових накладних, спрямоване на зменшення можливостей для шахрайства та корупційних ризиків, підвищуючи ефективність справляння непрямих податків у відповідності до найкращих європейських практик.

У сфері прямого оподаткування Україна поступово переймає європейські підходи до протидії ухиленню від сплати податків і розмиванню податкової бази. Так, упродовж 2020–2023 років було імплементовано низку положень Плану BEPS та норм ЄС щодо боротьби з агресивним податковим плануванням – зокрема правила про контрольовані іноземні компанії та обмеження процентних витрат, наближені до вимог Директиви ЄС 2016/1164 (ATAD). Європейська Комісія відзначила запуск автоматичного обміну фінансовою інформацією з іншими країнами у 2024 році та рекомендувала продовжити адаптацію українського законодавства до положень ATAD і Директиви про адміністративну співпрацю, що забезпечить повноцінний обмін податковими даними з державами-членами ЄС [15]. Варто зауважити, що практична реалізація цих кроків вже триває: у Державній податковій службі за участі європейських експертів проаналізовано необхідні зміни для імплементції вимог ЄС (зокрема щодо VIES, повернення ПДВ нерезидентам, EMCS та інформаційного обміну) та мінімізації ризиків при їх впровадженні [16].

Щодо ставок прямих податків, то попри збереження їх у межах виключної національної компетенції, Україна дедалі більшою мірою орієнтується на загальноєвропейські принципи прозорості, податкової справедливості та нейтральності. Обговорення можливих змін у структурі оподаткування прибутку підприємств відбувається з урахуванням вимог щодо запобігання розмиванню податкової бази, обмеження агресивного податкового планування та забезпечення належного рівня контролю, які закріплені в *acquis* Європейського Союзу. Будь-які нові підходи до оподаткування мають узгоджуватися з уже імплементованими положеннями Плану дій BEPS та вимогами щодо обміну податковою інформацією, що визначає рамкові умови для подальшої модернізації податкової системи. За цих умов українська практика прямого оподаткування поступово трансформується під впливом наднаціональних фінансових орієнтирів, що посилює передбачуваність та інституційну сталість податкової політики в контексті майбутньої інтеграції до внутрішнього ринку Європейського Союзу.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМКУ

Проведене дослідження дає підстави стверджувати, що сучасні механізми фінансового регулювання в Європейському Союзі поєднують координаційні, рекомендаційні та моніторингові інструменти, які, хоча й не мають формально обов'язкового характеру, фактично формують

траєкторію бюджетної політики держав-членів. Еволюція Пакту стабільності і зростання, поява витратних правил, посилення ролі середньострокових бюджетних цілей та механізмів контролю макроекономічних дисбалансів свідчать про поступове зближення м'яких інструментів управління з нормотворчими практиками. Рекомендації Європейської Комісії та Ради Європейського Союзу дедалі частіше виступають квазіобов'язковими елементами фіскального управління, оскільки їх невиконання може супроводжуватися санкціями або впливати на доступ до фінансової підтримки. Для України ці механізми є особливо важливими у контексті модернізації бюджетної системи та гармонізації податкового законодавства. Актуальні напрями співпраці в межах Ukraine Facility та EU4PFM демонструють, що рекомендаційні інструменти Європейського Союзу здатні визначати орієнтири реформ, сприяти підвищенню прозорості бюджетного процесу, удосконаленню адміністрування податків та інтеграції до європейського фінансового простору. Вивчені аспекти підтверджують, що квазінормативний вплив фіскальної координації Європейського Союзу формує інституційну основу для підвищення стійкості та передбачуваності національної бюджетної політики.

Подальші дослідження доцільно зосередити на поглибленому аналізі ефективності окремих інструментів фіскального регулювання Європейського Союзу в умовах їх адаптації в Україні, зокрема щодо впровадження витратних правил, удосконалення середньострокового бюджетного планування та оцінювання впливу цифрових технологій на фіскальний нагляд. Перспективним напрямом є також вивчення взаємодії України з інституціями Європейського Союзу у сфері обміну податковою інформацією та інтеграції до спільних інформаційних систем, що забезпечує прозорість та відповідність європейським стандартам оподаткування. Окремій уваги потребує дослідження впливу умовності фінансової допомоги та механізмів макрофінансової підтримки на зміст та динаміку реформ державних фінансів. Поглиблений аналіз цих питань сприятиме формуванню науково обґрунтованих рекомендацій щодо удосконалення бюджетної та податкової політики України в контексті подальшої євроінтеграції.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Fasois C. L. The Effects of the European Semester on Belgium's Pension Reforms and Tax-Shift away from labour : an Empirical Study // Paper presented at the European Consortium for Political Research Standing Group / External SGEU Conference in Trento, Italy, 15–18 June 2016. – Mode of access : <https://ecpr.eu/Filestore/PaperProposal/69f7c496-6804-457b-a3dc-475efea06e13.pdf>
2. Головай Н., Бей С. Гармонізація податкової політики України в умовах євроінтеграції: виклики, можливості та перспективи. *EMPIRIO*. Том 1. 2024. № 2. С. 76–83. URL: <https://empirio.ukma.edu.ua/article/view/308320>
3. Lysenko S., Bobro N., Korsunova K., Vasylyshyn O., Tatarchenko Y. The Role of Artificial Intelligence in Cybersecurity: Automation of Protection and Detection of Threats. *Economic Affairs*. 2024. Vol. 69 (Special Issue). P. 43–51. DOI: <https://doi.org/10.46852/0424-2513.1.2024.6>
4. Kubiv S. I., Bobro N. S., Lopushnyak G. S., Lenher Y. I., Kozhyna A. Innovative potential in European countries: analytical and legal aspects. *International Journal of Economics and Business Administration*. 2020. Vol. 8 (2). P. 250–264. DOI: <https://doi.org/10.35808/ijeba/457>
5. Krap, A., Bataiev, S., Bobro, N., Kozub, V., Hlevatska, N. Examination of digital advancements: Their influence on contemporary corporate management methods and approaches. *Multidisciplinary Reviews*, 2024, 7. DOI: <https://doi.org/10.31893/multirev.2024spe026>
6. Прокопенко Н. С., Гудзь О. Є., Тимошенко А. О. Вплив фіскальної політики на розвиток соціальної сфери в Україні в євроінтеграційних умовах. *Економіка і управління*. 2018. № 3. С. 23–33.
7. Тимошенко А. О. Фіскальна політика України: реалії сьогодення і потреби суспільства в умовах ведення бізнесу на міжнародних ринках. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2017. № 3. С. 77–85.
8. Тимошенко А. О. Сучасна фіскальна політика України у контексті забезпечення конкурентоспроможності держави в умовах євроінтеграції. *Вісник Одеського національного університету*. Серія: Економіка. 2017. Т. 22, Вип. 6. С. 153–156.
9. Бортнікова М., Чиркова Ю. Проблеми гармонізації податкового законодавства України та ЄС». *Економіка та суспільство*. 2023. № 53. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2694/2608>

10. Тимошенко, Ю. О. Концептуальні підходи до дослідження грошово-кредитної політики у сучасній економіці. *Здобутки економіки: перспективи та інновації*, 2025. (23). <https://doi.org/10.5281/zenodo.17557469>
11. European Commission. Ukraine Report 2024. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/1924a044-b30f-48a2-99c1-50edeac14da1_en?filename=Ukraine%20Report%202024.pdf
12. Гук О., Федевич Л., Ливдар М., Бушовська Л., Близнюк А. Оцінювання ефективності державної політики розвитку малого й середнього бізнесу: фінансовий аспект. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2024. № 1(54). С. 174–187. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.1.54.2024.4265>
13. Тимошенко Ю. Фінансові драйвери економічного зростання у структурному й функціональному вимірах фінансової системи. *Наукові інновації та передові технології*. 2025. Т. 10, № 50. С. 881–891. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-10\(50\)-881-891](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-10(50)-881-891)
14. A Sustainable Europe by 2030. URL: https://commission.europa.eu/publications/sustainable-europe-2030_en
15. Ukraine's parliament votes to reinstate pre-war tax levels. Reuters. 30 June 2023. URL: <https://www.reuters.com/world/europe/ukraines-parliament-votes-reinstate-pre-war-tax-levels-august-2023-06-30>
16. State Tax Service of Ukraine. Discussed implementation of the EU acts into Ukrainian legislation. URL: <https://www.tax.gov.ua/en/mass-media/international-cooperation/880735.html>

REFERENCES:

1. Fasois C. L. (2016) The Effects of the European Semester on Belgium's Pension Reforms and Tax-Shift away from labour: an Empirical Study. Paper presented at the European Consortium for Political Research Standing Group/External SGEU Conference, Trento, Italy, 15–18 June 2016. Available at: <https://ecpr.eu/Filestore/PaperProposal/69f7c496-6804-457b-a3dc-475efea06e13.pdf>
2. Holovai N., Bei S. (2024) Harmonizatsiia podatkovoi polityky Ukrainy v umovakh yevrointegratsii: vyklyky, mozhlyvosti ta perspektyvy [Harmonisation of Ukraine's tax policy under EU integration: challenges, opportunities and prospects]. *EMPIRIO*, vol. 1, no. 2, pp. 76–83. Available at: <https://empirio.ukma.edu.ua/article/view/308320>
3. Lysenko S., Bobro N., Korsunova K., Vasylychshyn O., Tatarchenko Y. (2024) The Role of Artificial Intelligence in Cybersecurity: Automation of Protection and Detection of Threats. *Economic Affairs*, vol. 69 (Special Issue), pp. 43–51. DOI: <https://doi.org/10.46852/0424-2513.1.2024.6>
4. Kubiv S. I., Bobro N. S., Lopushnyak G. S., Lenher Y. I., Kozhyna A. (2020) Innovative potential in European countries: analytical and legal aspects. *International Journal of Economics and Business Administration*, vol. 8 (2), pp. 250–264. DOI: <https://doi.org/10.35808/ijeba/457>
5. Krap A., Bataiev S., Bobro N., Kozub V., Hlevatska N. (2024) Examination of digital advancements: Their influence on contemporary corporate management methods and approaches. *Multidisciplinary Reviews*, vol. 7. DOI: <https://doi.org/10.31893/multirev.2024spe026> Available at: <https://malque.pub/ojs/index.php/mr/article/view/3838/1698>
6. Prokopenko N. S., Hudz O. Ye., Tymoshenko A. O. (2018) Vplyv fiskalnoi polityky na rozvytok sotsialnoi sfery v Ukraini v yevrointegratsiinykh umovakh [The impact of fiscal policy on the development of the social sphere of Ukraine in EU-integration conditions]. *Ekonomika i upravlinnia*, no. 3, pp. 23–33. (in Ukrainian)
7. Tymoshenko A. O. (2017) Fiskalna polityka Ukrainy: realii sohodennia i potreby suspilstva v umovakh vedennia biznesu na mizhnarodnykh rynkakh [Ukraine's fiscal policy: current realities and societal needs in the context of operating in international markets]. *Ekonomika. Menedzhment. Biznes*, no. 3, pp. 77–85. (in Ukrainian)
8. Tymoshenko A. O. (2017) Suchasna fiskalna polityka Ukrainy u konteksti zabezpechennia konkurentospromozhnosti derzhavy v umovakh yevrointegratsii [Modern fiscal policy of Ukraine in the context of national competitiveness under EU integration]. *Visnyk Odeskoho natsionalnoho universytetu. Seriya: Ekonomika*, vol. 22, no. 6, pp. 153–156. (in Ukrainian)
9. Bortnikova M., Chyrkova Yu. (2023) Problemy harmonizatsii podatkovoho zakonodavstva Ukrainy ta YeS [Problems of harmonising the tax legislation of Ukraine and the EU]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 53. Available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2694/2608>
10. Tymoshenko Yu. O. (2025) Kontseptualni pidkhody do doslidzhennia hroshovo-kredytnei polityky u suchasni ekonomitsi [Conceptual approaches to research of monetary policy in the modern economy]. *Zdobutky ekonomiky: perspektyvy ta innovatsii*, no. 23. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17557469> (in Ukrainian)
11. A Sustainable Europe by 2030. Available at: https://commission.europa.eu/publications/sustainable-europe-2030_en
12. Huk O., Fedevych L., Lyvdar M., Bushovska L., Blyzniuk A. (2024) Otsiniuvannia efektyvnosti derzhavnoi polityky rozvytku maloho y serednoho biznesu: finansovyi aspekt [Evaluating the effectiveness of state policy for SME development: financial aspect]. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, no. 1(54), pp. 174–187. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.1.54.2024.4265> (in Ukrainian)
13. Tymoshenko Yu. (2025) Finansovi draivery ekonomichnoho zrostannia u strukturnomu y funktsionalnomu vymirakh finansovoi systemy [Financial drivers of economic growth in the structural and functional dimensions of the financial system]. *Naukovi innovatsii ta передові технології*, vol. 10, no. 50, pp. 881–891. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-10\(50\)-881-891](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-10(50)-881-891) (in Ukrainian)

14. Reuters (2023) Ukraine's parliament votes to reinstate pre-war tax levels. Available at: <https://www.reuters.com/world/europe/ukraines-parliament-votes-reinstate-pre-war-tax-levels-august-2023-06-30> (accessed 07 December 2025).
15. European Commission (2024) Ukraine Report 2024. Available at: https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/1924a044-b30f-48a2-99c1-50edeac14da1_en?filename=Ukraine%20Report%202024.pdf
16. State Tax Service of Ukraine (2025) Discussed implementation of the EU acts into Ukrainian legislation. Available at: <https://www.tax.gov.ua/en/mass-media/international-cooperation/880735.html>

EVOLUTION OF FISCAL REGULATION MECHANISMS IN THE EU AND THEIR QUASI-NORMATIVE INFLUENCE ON NATIONAL BUDGET POLICY

TYMOSHENKO Andriy
Private Higher Education Institution "European University"

The article is devoted to examining the evolution of fiscal regulation mechanisms in the European Union and identifying their quasi-normative influence on the formation and implementation of budgetary policy in EU Member States and countries pursuing European integration. The study analyzes the institutional foundations of EU fiscal governance, including the excessive deficit procedure, medium-term budgetary objectives, expenditure rules, and mechanisms for monitoring macroeconomic imbalances. Particular attention is paid to the transformation of these instruments in response to financial crises, pandemic shocks, and geopolitical challenges, which have intensified the role of supranational fiscal coordination.

It is shown that the recommendations and guidelines issued by the European Commission and the Council of the European Union, despite lacking formally binding legal force, increasingly function as de facto fiscal benchmarks. Non-compliance with these benchmarks may lead to reputational costs, enhanced surveillance, or restricted access to EU financial support instruments. As a result, advisory tools are gradually converging with regulatory mechanisms, strengthening their practical impact on national fiscal decision-making.

The article identifies the key channels through which EU fiscal mechanisms influence Ukraine's budgetary policy, particularly in the context of meeting structural benchmarks under the Ukraine Facility and implementing reforms supported by the EU4PFM program. Special attention is given to the harmonization of Ukrainian tax legislation with EU standards, the introduction of measures to counter tax base erosion and profit shifting, and the deployment of digital solutions in fiscal administration and budgetary oversight.

The results of the study make it possible to generalize current trends toward the hybridization of advisory and regulatory instruments within modern fiscal management systems. It is concluded that the quasi-normative influence of EU fiscal mechanisms contributes to improving transparency, predictability, and sustainability of national budgetary policy, while simultaneously reshaping the balance between fiscal sovereignty and supranational coordination. The findings are particularly relevant for countries undergoing fiscal transformation in the process of European integration.

Keywords: fiscal regulation, budget policy, European Union, excessive deficit procedure, medium-term budgetary objectives, macroeconomic imbalances, tax harmonization, tax policy of Ukraine, supranational institutions, quasi-normative mechanisms.